

Den Store Psykologprisen

- Psykologer lar andre styre helsepolitikken

Øystein Helmikstøl

journalist i Psykologtidsskriftet

Han ble overrasket, stolt og glad. Men egentlig er Arne Holte litt sur på psykologer.

VINNEREN ER: Arne Holte. Han vant Den Store Psykologprisen og utfordrer psykologer til å søke mer politisk innflytelse.

Foto: Marika Mørkestøl

– Jeg er egentlig veldig skuffet over psykologers manglende vilje til å søke lederskap innenfor psykisk helsearbeid. De driver med sine «hemmelige tjenester» i små lukkede rom, i stedet for å oppsøke arenaer der de har innflytelse.

Felles standard

Arne Holte vant Den Store Psykologprisen for 2012. Juryen mener at få nålevende psykologer i Norge har satt større spor etter seg. Han er en av motorene bak det psykiske helsearbeidet i Norge, var en hoveddrivkraft bak oppbyggingen av Institutt for psykologi ved Universitetet i Tromsø og en av arkitektene bak det som nå er landets største forskningsinstitutt for psykisk helse, Folkehelseinstituttet. Forskningsmiljøet der har han bygget opp fra ti til hundre forskere. Han har et bredt vitenskapelig arbeidsliv bak seg, koblet med et sterkt internasjonalt engasjement, ifølge juryen.

Helseministerens rådgivere burde vært psykologer

Utviklingen av EuroPsy, en standard for psykologiutdanningene i Europa, ble også trukket fram under prisutdelingen. Det varmet Holte.

– Det er EuroPsy jeg er aller mest stolt av å ha fått til av det jeg har jobbet med. Den standarden betyr noe for en halv milliard mennesker. Psykologforeninger i 40 land har forpliktet seg til at man må ha gjennomført en seks års psykologiutdanning som inkluderer ett års veiledet praksis i full stilling før man kan bli sertifisert og registrert i EuroPsy. På denne måten kan vi blant annet beskytte forbrukeren gjennom å kvalitetssikre hver enkelt psykolog.

EuroPsy har endret psykologutdanningen i mange land, og det har igjen ført til en høyere kvalitet på psykologtilbudet, ifølge Holte. I tillegg har det endret synet på profesjonsutdanningen i Norge. Det har gjort oss bevisste på at norsk psykologutdanning er generell, og sånn sett kanskje ikke er god nok for å fylle kravene til den standarden vi selv har vært talspersoner for, mener han, og forteller at EuroPsy egentlig er et kompromiss som ble vedtatt en natt i en kjellerbar i en europeisk storby. Holte er usikker på hvilken by det var, selv om det visstnok bare ble drukket Cola.

– Etter ti års forhandlinger klarte Ingri Lunt, Robert Roe, Tuomo Tikkanen og jeg å bli enige. Norges holdning var at en psykolog er en psykolog og at vi egentlig kan alt, enten vi har fordypning innen samfunnspsykologi eller gerontopsykologi. Britene var skeptiske og mente at dette selvsagt ikke er mulig, og de ville ha mange sertifikater, ett for hvert fordypningsområde.

Kompromisset ble fire sertifikater: Ett for klinisk helsepsykologi, ett for pedagogisk psykologi, ett for arbeidspsykologi og ett med den ifølge Holte ulne betegnelsen «other».

Utfordrende venn

Det var den gang. Nå er Holte en utfordrende venn å ha for Psykologforeningen, sa foreningens president Tor Levin Hofgaard på prisutdelingen i Oslo Militære Samfund 14. mars, der han spesielt framhevet Holtes vilje til kritisk tenkning.

Holte har ingen planer om å slutte å kritisere, og han utfordrer gjerne psykologer og Psykologforeningen.

– Jeg har, sammen med mange andre, vært med på å slåss for og legge til rette for at psykologer får mer innflytelse. Vi kjempet for psykologers rett til å fatte tvangsvedtak, til å være bestemmende myndighet og til å være ansvarlig faglige ledere. Dette fikk vi gjennomslag for i psykisk helsevernloven og helsepersonelloven. Vi vant den kampen, sier Holte, som selv jublet i presselosjen på Stortinget da gjennomslaget kom i 1999.

Holte understreker at det for ham ikke var en profesjonskamp mellom psykologer på den ene siden og leger og psykiatere på den andre.

– Hensikten var å bruke psykologers kunnskap og erfaring på en annen og bedre måte for samfunnet, understreker han, og etterlyser psykologers vilje til å søke makt og innflytelse der helsepolitikken utformes.

Psykologer lar andre profesjoner styre helsepolitikken. Hvor er psykologene i Helsedirektoratet og i Helsedepartementet? undrer Holte.

– Helseministerens nærmeste rådgivere burde vært psykologer, og da snakker jeg ikke om ministerens psykiske helse, men om at psykologer bør søke stillinger der de får politisk makt.

Mental kapital

Psykiske lidelser koster Norge 60–70 milliarder hvert år, og står for 40 prosent av sykefraværet og 40 prosent av kostnadene for uføretrygd. Ingen sykdom koster samfunnet mer enn depresjon, ifølge Folkehelseinstituttet.

– *Hvordan kan vi forebygge psykiske lidelser?*

– Ved å utvikle Norges mentale kapital. Da forebygger vi sannsynligvis flere lidelser enn om vi setter inn tiltak direkte mot lidelsene.

Med mental kapital mener Holte innbyggernes samlede mulighet til å utvikle trygghet, selvstendighet og kreativitet, bruke sine følelser, tenke smart, koordinere atferden sin, danne sosiale nettverk og mestre utfordringer. Han mener vi derfor må satse på arenaer utenfor helsevesenet. Det er familien, barnehagen og skolen som er de viktigste arenaene der helse produseres, framhever Holte.

Barnehagene må ses i et psykisk helseperspektiv, ikke bare i et skole- og utdanningsperspektiv. Internasjonale studier viser at hvis kvaliteten på barnehagen er god, har den stor effekt på barns utvikling.

Jo mer man investerer i barnehagene, jo mer lønnsomme vil de bli for landet. Det er den viktigste kilden til å utvikle landets mentale kapital og dermed forebygge psykiske lidelser. Barnehagepersonell er sannsynligvis statens mest lønnsomme investeringsobjekt.

ARNE HOLTE

- Professor i klinisk psykologi ved Universitetet i Tromsø 1992–97, professor i medisinske atferdsfag ved Universitetet i Oslo 1997–99, direktør for psykisk helse i Nasjonalt folkehelseinstitutt fra 2004
- Forskningsvirksomhet som spenner over et vidt felt av emner og metoder med arbeider om schizofreni, kvinnens overgangsalder, årstidsavhengige forstyrrelser, depresjon, spiseforstyrrelser og helsetjenesteforskning. Han har også utviklet en selvhjelpsmetode mot søvnløshet
- Som assisterende direktør ved Nasjonalt folkehelseinstitutt leder han arbeid knyttet til store forskningsprosjekter innenfor psykisk helse, og da særlig med oppgaver knyttet til internasjonalisering og finansiering innenfor EU og EØS
- Blant de mest aktuelle temaene innenfor hans ansvarsområde er studier av psykisk helsefremmende tiltak og forebygging av psykiske lidelser i befolkningen. Spesielt har han vært opptatt av barnehagene som arena for psykisk helsefremmende tiltak, samt forebygging av depresjon

Kilde: Store norske leksikon/Nasjonalt folkehelseinstitutt